

Şirket yönetim kurulu üyelerinin cezai sorumluluğu:

YÖNETİM KURULU ÜYESİ OLDUĞUNUZ İÇİN
ÖLÜME SEBEBİYETTEN YARGILANMAK!

OKTAY ÇİFTÇİ

1973 de Samsun'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı. 1996 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. 1997 yılında İstanbul Barosu üyesi olarak Avukatlık mesleğine başladı. 2005 senesinde İstanbul Barosu Ceza Muhakemeleri sertifika programını tamamladı. 2010 yılından bu yana ÜNSEVER'de Avukatlık mesleğini sürdürmektedir.

DUYGU YORULMAZ

1983 yılında Eskişehir'de doğdu. İlköğrenimini Erzurum ve Tekirdağ'da, ortaöğrenimini ise Kocaeli'nde tamamladı. 2008 yılında İstanbul Kültür Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra 2009 yılında stajını tamamlayarak İstanbul Barosuna kaydoldu. 2010 yılından bu yana İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Hakları Yüksek Lisans programına devam etmektedir. ÜNSEVER'de 2013 yılından bu yana Avukatlık mesleğini sürdürmektedir.

Kapınızı çalan polis, hakkınızda ölüme sebebiyet vermekten gözaltı kararı olduğunu söylüyor.

Neler oluyor? Durun daha bitmedi: Sizin şüpheli sıfatıyla yer aldığınız İddianameye göre savcı yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar ceza almanız gerektiğini düşünüyor.¹

Halbuki siz bir şirketi yönetmek ve ticari başarılar elde etmek için yönetim kurulu üyesi oldunuz!

Evet, birkaç ay önce işin fitratında (!) olan bir kaza sonucu iki işçi yaşamını yitirmiş ve siz de bu ölümlerden kaynaklanan yardım dahil tüm yükümlülüklerinizi işçilerin ailelerine karşı yerine getirmiştiniz. Şimdi gözaltılar, tutuklanmalar ve cezaevinde geçecek yıllardan söz ediliyor. Kazanın olduğu yere, hatta kazanın olduğu şehre dahi bir kez bile gitmemiş, kazada yaşamını yitirenleri tanımamış, kazanın nasıl olduğunu bile başkalarından dinlemiş siz, kazanın sorumlusu olarak yargılanacaksınız...

Yukarıda yer alan olay bir film senaristi ürünü olmadığı gibi, hukuken olmayacak bir şey de değil... Evet, sadece şirketin yönetim kurulu üyesi olduğunuz için bütün bunlar başınıza gelebilir. Nasıl? Neden? Bu sorulara cevap vermeden önce konuyu hukuki yönleriyle ele almak, bazı teorik bilgileri aktarmak anlaşılmayı da kolaylaştıracaktır.

Toplumsal yaşamda bir başkasına veya topluma veyahut devlete zarar verebilecek bazı davranış biçimleri kanunlarda “suç” olarak tanımlanmış ve bu suçların işlenmesi halinde uygulanacak cezalar tespit edilmiştir. Suç olarak tanımlanan bir fiili ifa eden kişi suç işlemiş olur.

Birçok işyeri kazasında karşımıza çıkan şirket yöneticilerinin taksir nedeniyle sorumluluğu kendilerine **ödev, görev olarak yüklenen davranışları oluşturan kuralları ihlal etmeleri** sonucu belirir ve şirket yöneticisi tedbirli, öngörülü davranmamış olduğu için cezalandırılır.

¹ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 21/2

Şirket yöneticilerinin taksir nedeniyle sorumluluğu kendilerine ödev, görev olarak yüklenen davranışları oluşturan kuralları ihlal etmeleri sonucu belirir ve **kişi tedbirli, öngörülü davranmamış olduğu için cezalandırılır.**

Bu bakımdan sorumluluğun nedeni, öngörebilme ve önleyebilme imkân ve ödevinin varlığına rağmen bunu yapmayarak sonuca iradi bir hareketle neden olmaktan kaynaklanmaktadır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği başlığı altında “Taksir” suçu Kanunun 22. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre “dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmemeyerek gerçekleştirilmesi” taksir suçunun biçimlerinden birisidir.²

Taksir suçu kanunda ikiye ayrılmakta ve verilecek ceza bu iki tanıma göre farklılık göstermektedir. Kanunun tanımında eğer kişi suça konu olayda, davranışının neticesini öngöremeyecek şekilde dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket ederek o davranışı gerçekleştirmiş ise taksir, davranışının neticesini istememiş ancak neticesini öngörebildiği halde dikkat ve özeni göstermediği için o netice gerçekleşmiş ise kişinin bilinçli taksir suçunu işlediği kabul edilmektedir.

Şirket yöneticilerinin taksirle işlediği bir suçtan dolayı ceza alması için, gerçekten gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığı ve bu hususta atfedilebilecek bir kusurun söz konusu olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Kusur tespit edilmediği takdirde yöneticilerin cezai sorumluluğundan bahsetmek olanaklı görünmemektedir.

Kanunların sadece “**yapma**” dediğinin yapılması değil, bize “**yap**” dediğinin yapılmaması ve neticesinde bir zararın doğması hali de suç kavramını oluşturmaktadır. İşte ortaya çıkan bu suç Ceza Kanunumuzda **taksirli suç** olarak tanımlanır.

² Prof.Dr. İzzet ÖZGENÇ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3.bası, s.248 vd.

Şirket yöneticilerinin taksirli suçlardan ceza aldıkları davaya örneklerden bir tanesi, Van ili, Edremit ilçesinde meydana gelen deprem neticesinde yıkılan otel ve göçük altında kalan yirmi dört kişinin yaşamını yitirdiği afettir. Meydana gelen olayda otel işletmecisi ve şirket sahibi hakkında açılan davada Yargıtay bilinçli taksir hükümlerinin uygulanması yönünde karar vermiştir.

Yargıtay
12. Ceza Dairesi
2014/8620 E.
2014/16069 K ve
27.06.2014 T.

*“...sanığın B. Otel binasının evveliyatını çok iyi bilen ve uzun yıllardır da bu binada faaliyet gösteren otelin işletmeciliğini yapan tecrübeli bir tacir olduğu, binanın eski olması, sonradan yapılan esaslı değişikliklerin binaya ek yük yüklemesi, yenileme faaliyeti kapsamında yapılan kaplama işlemi nedeniyle duvar ve kolonlardaki çatlakların dışarıdan gözle bakılarak tespit edilememesi nedeniyle binanın 23.10.2011 tarihinde gerçekleşen depremde hasar görmüş olabileceğinin, ileride yaşanacak herhangi bir depremde, **otel binasının daha önce aldığı hasar nedeniyle yıkılabileceğinin sanık tarafından da öngörülmesi gereken bir husus olduğu...**” aynı zamanda “...M. S. B. tarafından inşa ettirilen, 1969 yılından itibaren otel olarak işletilen otel binasını, **söz konusu eksikliklerini bilmesine, yetkisi ve olanağı bulunmasına rağmen güçlendirmedeği, otel binasının özellikle yaşı ve bulunduğu bölge itibarıyla yüksek riskli deprem kuşağında yer almasına rağmen, depremden bir yıl kadar önce yaptırdığı bir milyon lirayı geçen tadilatın, otel binasının taşıyıcı sistemi ile değil, otelin iç ve dış dizaynı ile ilgili olduğu nazara alındığında, sanığın kusurunun ilk deprem sonrası gerekli inceleme ve hasar tespiti yaptırmamakla, ...eski otel binasının en azından 2007 deprem yönetmeliğine uygun hale getirilmemesi, binanın taşıyıcı sisteminin güçlendirilmemesi sebebiyle de kusurlu olduğunun nazara alınıp, olay nedeniyle **24 kişinin öldüğü değerlendirilerek**” bilinçli taksir hükümlerinin uygulanması gerekir.***

Oy çokluğu ile alınan bu kararda da açıkça görüldüğü üzere, otelin önceki depremde zarar görmesi ve kolonlardaki çatlaklar nedeniyle şirket yetkililerinin depremde binanın yıkılabileceğini öngörmesine rağmen, otel binasını güçlendirmemesi, deprem yönetmeliğine uygun hale getirmemesi sonucu bilinçli taksir ile birden fazla insanın ölümünden dolayı cezalandırılmalarının gerektiği belirtilmiştir. Ancak binanın yıkılabileceğini öngörmeyeceği durumlarda dahi, şirket yöneticisinin yine de gerekli tedbirleri almadığı ve bu nedenle kusuru olduğu ispat edilirse, bu sefer bilinçli taksir yerine kusur oranına göre taksirle adam öldürme suçundan cezalandırılabileceği de açıktır.

Şirket yöneticilerinin Ceza Kanunundaki taksirle ilgili sorumluluklarının yanında, Yargıtay'ın şirket yöneticilerinin aynı zamanda taksiri aşan Olası Kast hükümleri nedeniyle de sorumlu tutulabileceklerine ilişkin kararları mevcuttur. Bu kararlar her olaya göre yöneticilerin neticeyi öngörmelerine rağmen sonucu istemeseler dahi, olursa olsun anlayışı içinde hareket etmeleri veya gerekli tedbirleri almamalarına göre değişmektedir. Yargılamada en çok karşımıza çıkan sorunlardan biri olası kast ve bilinçli taksir suçlarının birbirine karıştırılması ve bu sebeple verilen cezaların adalet ve hakkaniyet ilkelerine aykırılık teşkil etmesidir. Buna göre kanun koyucu olası kastı *“Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fili işlemesi halinde olası kast vardır.”* (m.21/2) *“olası kast suçunun varlığı halinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar indirilir.”* olarak belirlemiştir.

Halbuki taksirli suçlarda kanunun öngördüğü ceza miktarı failin kusuruna göre belirlendiği gibi taksirli hareket sonucu neden olunan netice, münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açmışsa ceza verilmez; bilinçli taksir halinde ise verilecek ceza yarından altıda bire kadar indirilebilir.

Bu tür taksirle veya olası kastla şirket yöneticilerine verilen cezalara ilişkin Yargıtay Kararlarını incelediğimizde daha net olarak hangi durumlarda yöneticilerin sorumlu olacakları anlaşılacaktır.

Yargıtay 12.Ceza Dairesinin, kömür madeninde grizu patlaması ile meydana gelen olayla ilgili vermiş olduğu kararında; B... A.Ş.'nin uhdesinde bulunan işletme sahasında faaliyet gösteren yer altı kömür ocağında grizu patlaması ile birlikte oluşan göçükler sonucunda on dokuz işçinin ocakta mahsur kaldığı, kurtarma çalışmaları sonucunda on dokuz işçinin de ölü olarak madenden çıkarıldığı olayda yönetim kurulu başkanı ve maden ocağının sahibi yönetim kurulu üyeleri, başkan yardımcısı, şirketin şube müdürü ve diğer sanıklar hakkında özetle:

*Bkz Yargıtay
12. Ceza Dairesi
2012/21104 E. ve
2013/25712 K. ve
14.11.2013T.*

“... grizu patlaması olabileceğini öngörmelerine rağmen, patlamayı gerçek anlamda engelleyici nitelikte bir çalışma yapmadıkları, aksine mevcut tehlikeli durumu gizlemek suretiyle, "olursa olsun" düşüncesi ile hatalı ve hileli faaliyetlerine devam ettikleri; bu nedenle gerçekleşen bu neticeden olası kast hükümleri uyarınca sorumlu tutulmaları gerektiği...” gerekçesi ile olası kast hükümleri uyarınca bu hükümlerden sorumlu tutulmaları gerektiği yönünde karar vermiştir.

Bu olayda Yargıtay, yönetim kurulu başkanı ve maden ocağı sahibi, yönetim kurulu üyeleri, başkan yardımcısı, şirketin şube müdürü ve diğer sanıkları ceza hukuku açısından, neticeyi öngörmelerine rağmen **kazayı engelleyici tedbirler almama ve özeni göstermemelerinin yanında, ayrıca tehlikeli durumu gizlemek ve hatalı ve hileli faaliyetlerine devam etmeleri nedeniyle** sorumlu bulmuştur. Yargıtay bu olayda olası kast suçunun varlığını işçi sağlığı ve iş güvenliği kurallarına ne derece uyulduğunu dikkate alarak, somut olarak hangi tedbirlerin alınıp alınmadığını, denetim yapılıp yapılmadığını, bu yönde olumlu ve olumsuz hangi eylemlerin söz konusu olduğunu veya olmadığını değerlendirerek nitelemiş, yöneticilerin sorumluluğunu bu bağlamda belirlemiştir.

TAKSİRLİ
SUÇLAR
AÇISINDAN
SORUMLU
TUTULACAK
ŞİRKET
YÖNETİCİSİ
KİMDİR?

Taksirli suçlar açısından sorumlu tutulacak şirket yöneticisi kimdir?

Peki, bir şirket yöneticisi bu suçlardan nasıl sorumlu olur? Taksirli suçlarda suç isnadı sadece yöneticilere mi yöneltilir? Suç konusu olayda fiili olarak bir rolünüz olmasa da sadece yönetici olduğunuz için sorumlu tutulabilir misiniz?

Kanuni temsilci, limited şirketlerde **şirket müdürü/müdürleri**, anonim şirketlerde ise **yönetim kurulu üyeleridir**. Ancak **işletme müdürleri** gibi işi yönetenler de taksirli suçlar açısından sanık sıfatını taşıyabilirler.

Evet! Şirket yöneticilerinin Türk Ceza Kanununda yer alan suçlardan dolayı cezai sorumlulukları bulunmaktadır. Cumhuriyet Savcısı soruşturma başlatabilir, hakkınızda hazırlanan iddianamenin mahkeme tarafından kabul edilmesi ile de ceza davası açılabilir.

Öncelikle cezai sorumluluğu bulunan bu yöneticilerin kimler olduğunu açıklığa kavuşturalım.

Bunun için ülkemizde en çok faaliyet gösteren Anonim ve Limited Şirketleri ele almak daha açıklayıcı olacaktır. Anonim Şirketin kanuni temsilcisi yönetim kuruludur. Yönetim kuruluna ait olan şirketi temsil ve idare yetkisi, esas sözleşme ile yönetim kurulu üyelerinden en az biri veya birden fazlasına verilir. Ancak bunun yanında esas sözleşmede genel kurula veya yönetim kuruluna verilecek yetki ile yönetim kurulu üyesi olmaları şartıyla murahhas üyelere veya şirkette pay sahibi olmasalar bile sorumlu müdürlere bu temsil ve idare yetkisi devredilebilir. Bu durumda sorumluluk, pay sahibi murahhas üyeye ve pay sahibi olmayan sorumlu müdüre geçecektir. Limited şirketlerde ise aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye ve şirketi temsile yetkilidirler. Ancak şirketi temsil ve idare bir kişiye de verilebilir.

Kanuni temsilci, limited şirketlerde şirket müdürü/müdürleri, anonim şirketlerde ise yönetim kurulu üyeleridir. Limited şirketlerde şirket müdürü/müdürleri ortaklar içinden olabileceği gibi üçüncü kişilerden de seçilebilir. Ortak olan müdür ile ortak olmayan müdür arasında, yetki ve sorumluluk açısından ayırım bulunmamaktadır.

Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca limited şirket müdürlerinin sorumluluğu ile anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları aynı hükümlere tabidir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi cezai sorumluluk bakımından toplumsal yaşamda belli faaliyetlerde bulunan kimselerin başkalarına zarar vermemek için birtakım önlemler alması ve bazı davranış kurallarına uymaları gerekmektedir.

Şirket Yöneticileri de şirketin faaliyet konusu iş ile ilgili üçüncü kişilere ve kendi işçilerine zarar gelmemesi için birtakım önlemleri almak zorundadır. Bu kurallar, toplum içinde yaşama zorunluluğundan doğabileceği gibi, devletin mevzuat olarak yaptığı düzenlemelerle de ortaya çıkabilmektedir. Bu düzenlemelere bir aykırılık halinin varlığı, yönetici olduğunuz şirketin işyerinde ortaya çıkan olayda görülen zararın cezai anlamda sorumluluğunu da getirmektedir.

Ceza Hukukunda çok önemli ilkelere biri suç ve cezanın şahsiliği şeklinde ifade edilen ilkedir. Bu ilkeye göre bir suç kim tarafından işlendiyse o kişi cezalandırılır.

Şirket Yöneticisi sıfatını taşıyan kişinin yönetim yetkisini devrettiği bir işyeri ve/veya işte devredilmiş yönetim yetkisi kapsamında verilen talimat vb. nedenlerle oluşacak olayla ilgili cezai anlamda sorumlu tutulması söz konusu değildir.

Ancak şirket yöneticisinin talimatı, denetim yetkisini kullanmaması, önlem için bütçe ayırmaması gibi durumlarda yetkiyi devretmesi de sorumluluktan kurtulmasını sağlamayacaktır.

Sonuç olarak, gerek Yargıtay Kararları gerekse kanun koyucunun yapmış olduğu düzenlemeler ışığında şirket yöneticilerinin, taksirle işlenen suçlardan dolayı Ceza Hukuku açısından sorumlulukları bulunmakta olup bu sorumluluk her olayın özelliğine göre ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

Bu değerlendirmeler yapılırken yöneticilerin sorumluluğu ve verilecek cezalar, hangi tedbirlerin alınıp alınmadığına, denetimin yapılıp yapılmadığına ve bu yönde olumlu ve olumsuz hangi eylemlerin söz konusu olduğuna bakıldıktan sonra belirlenmektedir.

Eğer bir yönetici olarak siz üzerinize düşen ve kanunlarda belirtilen “yapma” ve “yapmama” yükümlülüklerini yerine getirerek tüm tedbirleri aldıysanız, bu sorumluluklar kapsamında her türlü denetimin yapılmasını sağladıysanız, var olan olumsuzlukların ortadan kaldırılması için gereken tüm özeni gösterdi iseniz ve hatta sorumluluklarınızı bu şekilde devrettiyseniz tazminat hukuku açısından sorumluluğunuz bulunsun bile cezai sorumluluğunuzdan bahsetmek mümkün olmayacaktır.